

Opinnäytetyö (AMK)
Kuvataiteen koulutus
2023

Emmi Kähkönen

AJAN KERROKSELLISUUS KUVATAITEESSA

– Valokuvan ja maalauksen ajallisuus

Emmi Kähkönen

AJAN KERROKSELLISUUS KUVATAITEESSA

- Valokuvan ja maalauksen ajallisuus

Tutkimuksellisessa opinnäytetyössäni tutkin aikaa valokuvassa ja maalaustaiteessa. Tutkielman lähtökohtana ovat teokset, joissa yhdistän valokuvaa sekä öljyvärimaalauksia. Pohdin tekstissä valokuvan ontologiaa sekä tekijyyttä suhteessa maalaustaiteeseen. Tarkastelen omaa taiteilijuuttani suhteessa eri medioilla työskentelyyn. Pohdin mitä tapahtuu, kun valokuva ja maalaus yhdistyvät ja luovat aikaa itsessään.

Tarkastelen taiteilijuutta suhteessa teosten työstämiseen ja sitä, millaisen jäljen taiteilija teoksiin jättää. Häipykö taiteilija taustalle vai elääkö hän jälkenä teoksen pinnalla ja kerroksissa? Mihin kuvan tekijä kiinnittää huomion, mitä hän muistaa sekä mitä jättää rajauksen ulkopuolelle? Rajausta tarkastelee tekijän lisäksi myös katsoja. Olen kiinnostunut siitä, mitä katsoja näkee teoksessa ja mitä sen ulkopuolella. Pohdin, miten taiteen katsoja voi tulla näkyväksi itse teoksessa ja sekoittua niiden maailmaan. Elääkö kuva reunojensa yli vai pysyykö se ruudussaan.

Olen kiinnostunut siitä, miten aika näyttäytyy kuvataiteessa sekä millä tavalla erilaiset todellisuuskäsitykset punoutuvat ajassamme yhteen. Pohdin tekstissä kuvataiteen merkityksellisyyttä nykyhetkessä ja sen kykyä avata erilaisia todellisuuksia. Parhaimmillaan kuvataide on kurkistus tekijän sisäisen maailman katseeseen. Mieleen, josta tämä maailma heijastuu. Taide on itselleni tutkimisen väline. Mieli sekä tietoisena että tiedostamattomana toimii projektin tavoin tietoisuuden ilmentäjänä. Jokaisen sisäisessä maailmassa on jotain meille kaikille yhteistä.

ASIASANAT:

ajallisuus, valokuva, maalaustaide, todellisuus, kerroksellisuus

BACHELOR'S | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Fine Arts

2023 | 38 pages

Emmi Kähkönen

LAYERS OF TIME IN FINE ARTS

- The temporality of a photograph and a painting

In my thesis, I study time in photography and painting. The thesis is based on my works in which I combine photography and oil painting. In the text, I reflect on the ontology of photography and authorship in relation to the art of painting. I look at my own artistry in relation to working with different mediums. I thought about what happens when a photograph and a painting come together and create time in themselves.

I look at the artist in relation to creating the works and what kind of mark they leave on the works, exploring whether the artist fades into the background or lives as a trace on the surface and layers of the work. I also explore to what the creator of the picture draws attention, what they remember, and what they leave out of the frame. In addition to the creator, the viewer also looks at the framing. I study what the viewer sees in the work and what is outside of it, and I consider how the viewer of art can become visible in the work itself and mix it with their world. I examine whether the image lives beyond its edges or stays in its frame.

I am interested in how time is shown in visual art and how different conceptions of reality intertwine in our time. In the text, I pondered the relevance of visual art in the present moment and its ability to open different realities. Visual art at its best is a glimpse into the author's inner world and to the mind from which this world is reflected. For me, art is a means of exploration. The mind, both conscious and unconscious, works like a projector as a manifestation of consciousness. In everyone's inner world, there is something common to all of us.

KEYWORDS:

temporality, photograph, painting, reality, layering

SISÄLTÖ

1 KÄSITYKSENI AJALLISUUDESTA MAAILMASSA	6
2 AIKAA VÄÄRISTÄVÄ VALOKUVAUS	8
2.1 Henkilökohtainen suhde valokuvaan	9
2.2 Minä taiteilijana nykyhetkessä	13
3 AIKAA HIDASTAVA MAALAUUS	17
3.1 Maalaus astuu kuvioihin	17
3.2 Näkemisen taito	19
3.3 Sisäinen katse osana näkyvää maailmaa	20
4 AIKA PÄÄLLEKKÄISENÄ ILMIÖNÄ	22
4.1 Rajaamisen rajallisuus	22
4.2 Ajallisuuden kerroksellisuus	23
4.3 Notre Damen tuho	24
5 YHDISTYMINEN	26
5.1 Uusista rutiineista julkiseksi teokseksi	27
5.2 Läpikuultavat valokuvat ja maalaus	30
5.3 Peilipinta ajan kerrostumana	33
6 KOHTI UUTTA	36
LÄHTEET	38

Kuvat

Kaikki kuvat Emmi Kähkönen.

Kuva 1. Here Today, Gone Tomorrow. Monivalotettu digitaalinen valokuva, 2007.

Kuva 2. Hyvästit. Digitaalinen valokuva, 2007.

Kuva 3. Päivä rannalla. Digitaalinen valokuva, 2007.

Kuva 4. All alone. Digitaalinen valokuva, 2007.

Kuva 5. Ilta toukokuussa. Digitaalinen valokuva, 2018.

Kuva 6. Valossa. Digitaalinen valokuva, 2021.

Kuva 7. Kadotetut paratiisit. Monivalotettu digikuva, 2021.

Kuva 8. Päivä rannalla 2. Monivalotettu digitaalinen valokuva, 2022.

Kuva 9. Saippuakuplia ja maailmanloppu 100x70cm. Öljyväri mdf:lle, 2021.

Kuva 10. Kuva koulun työskentelypisteeltä, 2021.

Kuva 11. Educity julkinen teos Läpikuultavat maisemat. Monivalotettu digivalokuva, teippi-installaatio 2/2022–6/2023.

Kuva 12. Monivalotettu digitaalinen valokuva, osa teoskokonaisuudesta Läpikuultavat maisemat, 2021.

Kuva 13. Valokuvan ja maalauksen yhdistämistä. Ensimmäinen kokeilu 5/2022.

Kuva 14. Prosessikuva 1 opinnäytetyön taiteellisesta osuudesta, 1/2023.

Kuva 15. Prosessikuva 2 taiteellisesta opinnäytetyöstä, 1/2023.

Kuva 16. Prosessikuva 3 taiteellisesta opinnäytetyöstä, 1/2023.

Kuva 17. Prosessikuva peiliteoksesta, 2/2023.

Kuva 17. Prosessikuva 1 peiliteoksesta, 2/2023.

Kuva 18. Valmiit teokset Nytt-näyttelyssä. Installaatio Aika ympärilläni, 3/2023.

1 KÄSITYKSENI AJALLISUUDESTA MAAILMASSA

Olen kaukana onnesta, nukkuen meren saarella. Sumut nousevat ja pakenevat, tuulet vaihtuvat, näen levottomia unia sodasta ja suurista juhlista, ja että rakastettuni seisoo laivassa ja näkee pääskyn lennon, kaipaamatta lainkaan! Hänen sisimmässään on jotakin raskasta, mikä ei voi liikkua, hän näkee laivan liukuvan tylyyn tulevaisuuteen, terävän keulan syöpyvän hetyttömään kohtaloon, siivet kantavat hänet maahan, jossa on turhaa kaikki mitä hän tekee, tyhjen ja turhien päivien maahan, etäälle kohtalosta. (Södergran 1994, 45.)

Todellisuuden ja ajan tutkiminen kuvataiteen keinoin on ollut läsnä taiteellisessa työkentelyssäni jo pitkään. Mutta vasta viime vuosien aikana olen havahtunut sen läsnäoloon. Monesti oma taiteellinen prosessi selkeytyy itselle, kun aikaa sen aloittamisesta on kulunut tarpeeksi kauan. Ajassa, jossa elämme, olen kokenut tarvetta syventyä taiteeseen vielä enemmän. Kun ihmiskunta tarjoilee jatkuvalla syötöllä tuhoa, on vaikea ymmärtää elämän tarkoitusta tai sen mielettömyyttä. Kuvataide on kieli, joka mahdollistaa erilaisten maailmoiden tutkimisen ja niissä elämisen.

Viittaan tekstissäni useasti todellisuuteen. Todellisuudella tarkoitan jokaisen ihmisen subjektiivista kokemusta olemassaolosta ja ympäröivästä maailmasta. Sellaista ilmenevää todellisuutta, joka on moniaistillista, muuttuvaa ja toisistaan poikkeavaa. Näitä toisistaan poikkeavia kokemuksellisia todellisuuksia nimitän rinnakkaistodellisuudeksi. Lähestyn todellisuutta monitasoisena ilmiönä. Monitasoisuudella pyrin kuvaamaan kaikkialla läsnä olevaa elämää, joka tapahtuu samassa tilassa mutta ilmenee eri rinnakkaistodellisuuksissa. Ajan käsitys on riippuvainen todellisuuskuvasta ja siten myös aika on subjektiivista sekä kerroksellista. Opinnäytetyössäni rajaan tarkoituksella todellisuuskokemuksen ihmisen kokemaan tilaan ajasta. Kuitenkin rinnakkaistodellisuuksia yhteisestä maailmastamme jakaa myös eläinkunta, kasvillisuus ja kaikki muu.

Valokuvan ajallisuudesta on kirjoitettu paljon ja sitä on tutkittu. Oma taiteellisen tutkimukseni näkökulma on hieman erilainen. Sen lisäksi että tutkin aikaa valokuvassa, tutkin myös aikaa maalaustaiteessa sekä teoksissani, joissa konkreettisesti yhdistän valokuvaa ja maalausta. Ajallisuuden käsitän todellisuuden eri kerrostumiksi ja ilmentymiksi. Aika on läsnä nykyhetkessä monella tavalla. Historia koskettaa nykyhetkeä ja tulevaisuus on läsnä koko ajan. Elämämme punoutuvat yhteen historian kautta ja kannamme

elettyä elämää mukanamme. Olen kiinnostunut ajan olemuksesta ja ennen kaikkea haastamaan käsitystä ajan lineaarisuudesta.

Luulen että todellisuuksia on monia ja koen ajan olevan liitoksissa niiden eri kerrostumiin. Aika ei ole lineaarinen, vaan allekkain, päällekkäin ja limittäin kulkeva. Kuvataiteen tekeminen on yritystäni pysäyttää aika, joka valuu ohitseni ja lävitseni kuin varkain.

Aikaan vangitut teokset luovat toista todellisuutta sekä antavat minulle mahdollisuuden elämän näennäiseen hidastumiseen. Ajan kulumisen tuska tuntuu emotionaalisenä kipuna ja levottomuutena. On vaikea käsittää aikaa, joka hävittää kaiken ympärilläni rakentuneen ja kaiken mihin olen koskaan uskonut.

Mietin usein kotikaupunkiani Helsinkiä, sen vanhoja taloja ja kulutettuja katuja. Uskon, että jollain tasolla kannamme menneiden sukupolvien ja sukujemme taakkaa myös kehoissamme. Joissain paikoissa on outo ja yllättävä nostalgia. Äänet, tuoksut ja ihmiset ovat oudon tuttuja. On tiloja, joissa ohi lipuva elämä on jättänyt jälkensä paikkoihin ja niissä vieraileviin ihmisiin. Kuvat nousevat mieleeni jostain yhteisestä alitajunnan altaasta. Sellaisesta, jossa aika on sekoittunut ja kietoo elämää yhteen. Kuvataide on kuin monien todellisuuksien ja ajan kerrostumien näyttämö. Se sisältää monien taiteilijoiden, ajan ja todellisuuksien eri pintoja. Silmistäni avautuva kuvallinen todellisuus on vain yksi heijastuma maailmankaikkeudesta. Sen rinnalla toistuu erilaisten todellisuuksien maailma. Kuvataiteen tekeminen on taiteilijalle rajaus henkilökohtaiseen kokemusmaailmaan. Nämä erilaiset kokemusmaailmat ovat toisistaan poikkeavia ja luovat rinnakkaisia todellisuuksia sekä ajallisia jälkiä nykyhetkeen.

Tässä opinnäytteessä käsittelen aikaa sekä todellisuutta teoreettisena, filosofisena sekä kuvataiteessa esiintyvänä asiana. Lähtökohtana opinnäytetyölleni on oma kokemukseni olemassaolosta sekä motiivini taiteen tekemiselle. Tarkastelen alussa läpi omaa historiaani ja sitä, miten ja miksi olen tarttunut kameraan. Historia kulkee nykyhetkessä vaikuttaen myös tulevaisuuteeni. Tutkin valokuvan sekä maalaustaiteen luonnetta suhteessa niiden tekoprosessiin. Pohdin todellisuutta ja sen monimuotoista ilmentymistä suhteessa kokemukseen. Eletty elämäni, tekemäni taide ja nykyhetki on läsnä teoksissa, joita juuri nyt teen. Lopuksi pohdin merkityksellisyyden kokemusta taiteilijana ja taiteen mahdollista syvyyttä käsitellä monimutkaisia ilmiöitä, kuten aikaa.

Tarvitsen merkitystä ajassa, jossa kaikki merkityksellinen tuntuu tuhoutuneen. Taiteessa piilee voima näyttää pala sellaista todellisuutta, jonne olen kaivannut ja jota tulen aina kaipaamaan.

2 AIKAA VÄÄRISTÄVÄ VALOKUVAUS

Valokuva on auttamatta aina, jopa tuoreena, mennyttä. Sillä on kyky muistuttaa menneestä ja menetetyistä. Valokuvaus tapahtuu nykyhetkessä, mutta jo läsnä olevassa hetkessä kokemus kuvaamisesta muuttuu menneisyyteen suuntautuvaksi. Aika tekee tuhojaan meissä kaikissa, mutta ei samalla tavalla valokuvassa. Vanhoissa valokuvissa tuijottavat ihmiset ovat jo kauan aikaa sitten poistuneet tästä ajasta. Kuitenkin ne ovat siinä edessäni ja olemassa ruudun kautta tässä hetkessä. Katson kuvassa myös minun historiaani. Ihmisen polkua, kasvua ja tuhoa. Kadut, joilla kävelen, ovat kantaneet miljoonia askeleita ennen omiani. Kerroksittain askeleemme painuvat katuun ja häviävät ajasta ikuisuuteen.

Valokuvaus formaattina mielletään ajalliseksi ja aika näyttäytyykin valokuvissa monin tavoin. Muistikuvat tilanteista ja hetkistä monistuvat eri tavalla ihmisten mielissä. Onko valokuva sitten absoluuttinen kuvallinen totuus menneestä hetkestä? Se kuitenkin on kuvaajansa valitsema hetki, rajausta ja kuvakulma. Se on näkymä yhdestä näkökulmasta. Ihmiset voivat jakaa saman konkreettisen näkökulman tilanteessa, mutta he eivät voi kokea, millaista on olla toinen samassa tilassa. Valokuvaajan "toinen näkökyky" muodostuu läsnäolosta, ei vain "näkemisestä" (Barthes 1985, 53). Todellisuus on myös toki muutakin kuin vain nähtyä todellisuutta. Valokuva ei voi yksin tallettaa hajua, kosketusta tai puhetta, vain merkkejä niistä. Kuvan katsoja voi miltei maistaa kuvassa olevan sitruunan kirpeänä suussaan. Kokemus kuitenkin koostuu muisti- ja makujäljistä menneisyydessä.

Valokuva näyttää konkreettisesti, mitä on ollut olemassa. Se palauttaa kadonneen ja asettaa meidät läsnä olevaksi maailmaan. (Barthes 1985, 90.) Mutta voiko valokuva näennäisestä realismistaan huolimatta olla portti, läpikuultava verho toiseen aikaan? Ainakin se vastaa monen tarpeeseen pysäyttää ajan painostava kulku. Valokuvaus vastaa huonosti epätoivoiseen toiveeseen elämän uudelleen elämisestä ja menneiden hetkien läpielämisestä. Valokuva avaa portin moninaiselle ajalle jo pelkätään olemalla olemassa. Se avaa katsojalleen maailman, joka on riippuvainen katsojan kokemuksista ajassa. Jo pelkällä kuvan katsomisella todellisuuden moninaisuus aukeaa edessä. Tämä lähestymistapa on fenomenologinen ja tarkastelen todellisuutta sellaisena, jona se meille ilmenee. Kuva on oma todellisuutensa ei vain todellisuuden

jäljennös. Kuvallisuus ei ole jotain, joka herää vain meissä tai mielissämme. Kuva on läsnä jo todellisuuden todellistuessamme meille (Bachelard 2003, 13).

Olen kiinnostunut omakuvan ajallisuudesta suhteessa kuvanoton hetkeen. Omakuvassa kuvaushetki on kaksisuuntainen. Valokuvan ottohetkellä olen kuvaajana samaan aikaan läsnä taltioidussa hetkessä, mutta läsnä kuvassa myös katseen kohteena. Olen kokenut hetken oikeasti ja ollut tilassa fyysisesti. Lisäksi koen sen ikuistettuna jälkikäteen moneen kertaan katsoessani kuvaa. Vertaan tilannetta maalarin läsnäoloon teoksessa. Todisteet maalari on jälkiä teoksen pinnalla, tekijyys useimmiten häipyy jäljen alle ja harvemmin maalari on teoksessa objekti.

Valokuva toistaa kohteensa näköisyyden mahdollistaen lukuisat tulkinnat (Luukkonen 2017, 66). Aika on läsnä valokuvassa myös konkreettisella tavalla. Kuva muodostuu digitaaliselle kennolle ajassa, jonka sulkimen ajan kuvaaja määrittää. Kuvaajana siis olen kiinni valokuvassa monella tasolla. Kuvan katsoja taas luo kuvasta oman todellisuuden heijastaen siihen omia muistojaan, kokemuksiaan ja tietojaan. Katsoja ei vain peilaa itseään suhteessa kuvaan, vaan kuvan sisältämällä viesteillä on merkitystä. (Luukkonen 2017, 122). Valokuvien käsitteellisyys ja monitulkintaisuus on aina ollut minulle hankala asia. Olen pannut merkille, että valokuvien sisältämä informaatio resonoi katsojassa hyvin toisistaan poikkeavin tavoin. Kuvan tekijänä olen turhautunut kuvan viestien ohittamiseen, mutta toisaalta sellaista ei voi vaatiakaan teosta esille laittaessa.

2.1 Henkilökohtainen suhde valokuvaan

Ensimmäinen kosketukseni valokuvaan oli 90-luvun kotialbumi. Hämärässä suoralla salamalla otetut valaistut valokuvat kodistani eivät näyttäneet siltä kuin lapsen silmin kotini näytti. Miten sama paikka ja tutut esineet näyttävät niin erilaiselta kuvassa? Miten valokuva vääristää ja muovaa todellisuutta, tuota ruudussa tapahtuvaa elämää? Katsoin kuvissa itseäni. Nuorta minää, jota en ollut tunnistanut. Tiesin olevani siinä, mutta samalla katsovani itseäni toisessa ajassa.

Katsoessani kuvia minut valtasi surun tunne. Suru menneestä ajasta ja elämästä. Hämennys siitä, ettei mennyttä saa koskaan takaisin. Menneessä on kaikki kuitenkin tuttua, tulevassa ei mitään. Perhealbumin kuvissa oli sukulaisia, jotka olivat jo siirtyneet tästä ajasta muualle. En voinut käsittää, että siinä ne nyt olivat ja katsoivat läpi ruudusta, kuten katsoivat kauan aikaa sitten. Miten ajasta ikuisuuteen siirtyneet ihmiset voivat olla nyt

edessäni tuijottaen ruudusta suoraan minuun. Läsnaolo kuvissa on hämmentävää. Aloin kyseenalaistamaan totuutena omaksumaani tietoa siitä, ettei meillä olisi muuta kuin tämä hetki. Tässä hetkessä kuitenkin soljuu kaikki menneisyyden askeleet, katseet ja sattumat. Tässä hetkessä ja tuossa ruudussa on ihminen, jonka läsnäolosta tässä todellisuudessa on jo kauan aikaa.

Ollessani teini-ikäinen aloitin valokuvauksen kirpputorilta ostamalla filmikameralla. Elettiin vuotta 2005, jolloin älypuhelimia ei juuri ollut ja digikamerat olivat harvinaisia. Tuntui uskomattomalta, että oli olemassa aikakone, jonka avulla pystyin palaamaan tuttuun menneisyyteen niille poluille ja niihin päiviin, jotka olin jo luullut menettäneeni. Muistan heränneeni aamuisin ajatukseen, että jonain päivänä minua ei enää ole. Ajatus nosti ahdistuksen pintaan. Mikä on totta ja onko tämä todellista? Missä vaanii aika ennen ja jälkeen minun? Luulen, että kipinä valokuvaukseen on alun perin ollut yritystäni pysäyttää ajan tuskaisa kulku. Se myös tarjosi paluun tuttuun jo elettyyn elämään, kun taas tulevaisuus oli tuntematon.

Olen valokuvannut yli puolet elämästäni ja se on monilta osin määritellyt taiteellista työkentelyäni. Valokuvaus on kulkenut mukana aina näihin päiviin asti. Suhteeni valokuvaan on vuosien aikana muuttunut monestikin. Alun hullaantumisen tylyistymiseen, uudelleen ihastumiseen ja kymmenen vuoden ammatilliseen uraan. Se on ollut viharakkaussuhde, johon Taideakatemia aikana olen yrittänyt luoda uutta suhdetta. Olen kyseenalaistanut ja surrut suhdettani valokuvaan. Olen yrittänyt nähdä uudella tavalla ja pyristellyt eroon maneerisesta kuvaamisen tavasta, joka alkoi enemmänkin kahlita koko ilmaisuani. Koska valokuvaus on niin yleistä nykyään, koen sen vaikuttavan kuvien vastaanottoon. Lähes jokaiseen länsimaalaiseen on koodattu kuvallisuus osaksi katsomista ja viestimistä. Ehkä jollain itsekkäällä tavalla olen kokenut, että valokuvan eksklusiivisuus on viety minulta pois ja näkyvää maailmaa toistaa päivittäin miljardit muutkin katseet. Tämä on ajatusharha, koska muiden näkeminen ja tekeminen ei ole pois itseltäni.

Kuva 1. Here Today, Gone Tomorrow. Omakuva, 2007. Monivalotettu digitaalinen valokuva.

On kiinnostavaa miksi nimenomaan kamerasta tuli ensisijainen ilmaisuvälineeni alun perin. Yritin löytää realistisen valokuvan keinoin jotain sellaista, jonne olin arjessa kaivannut. Yritin löytää valokuvasta sellaista, mitä en löytänyt kokemastani maailmasta. Luulen etsineeni lohtua. Valokuviini pystyin rajaamaan vain sitä, mitä maailmasta tahdoin nähdä. Ikään kuin voisin kuvien avulla rakentaa itselleni mieleiseni todellisuuden. Nyt vanhoja valokuviani katsoessani näen paljon kasvukipuja ja oman paikkani etsimistä. Olen yrittänyt rajata todellisuutta mieleisekseni ja halunnut vääristää tunnekokemustani olemassaolon sietämättömästä painosta.

Kuva 2. Hyvästit. Digitaalinen valokuva, 2007.

Kuva 3. Päivä rannalla. Digitaalinen valokuva, 2007.

Kuva 4. All alone. Digitaalinen valokuva, 2007.

2.2 Minä taiteilijana nykyhetkessä

Vuosien myötä valokuva menetti minulle ihmeellisyytensä, sen salaperäisen hohtonsa, josta alun perin kiinnostuin. Valokuvaamisesta on tullut sekä nykyajassa että omassa elämässäni niin tavallista, etten hetkeen enää nähnyt sen toiselle puolelle. Valokuva koskettaa nykyajassa suurinta osaa meistä, ja lähes jokaisella on jonkinlainen suhde valokuvaan. Tietoisuus omasta itsestä ja elämästä kuvan kautta on muuttanut suhtautumista valokuvaan. Valokuvaa katsotaan nykyään ensisijaisesti todistuskappaleena, informaationa ja esittelyvälineenä. Kaikki ne ruudut ja vuodet, jotka valokuvan kanssa kasvoin, menettivät hetkeksi merkityksensä. Valokuvauksesta tuli minulle banaalia ja tylsää.

Olen yrittänyt löytää uutta tapaa suhtautua kameraan ja kuvaamiseen. Kun on kuvannut vuosikymmenen päivittäin, jää kiinni helposti maneeriseen ilmaisutapaan. Oma ilmaisuni muuttui jäykäksi ja kahlitsi omaa ilmaisua. Oli vaikea nähdä muita tapoja katsoa ja kuvata. Ammattivalokuvaajan työ vei iloni valokuvauksesta vuosiksi. Se tuhosi sisäisen katseen ja vimman, palon löytää uutta valokuvan keinoin. Kuvan täydellinen hallinta ja täydellisen maailman tavoittelu oli katsontavirhe, joka patisti minua muutamaa suhtautumistani kuvaamiseen. Kun kaikki täydelliset kuvat oli otettu, tylsistyin omaan täydelliseen maailmaani ja sitä oli rikottava.

Kuva 5. Iltä toukokuussa. Digitaalinen valokuva, 2018.

Kuva 6. Valossa. Digitaalinen valokuva, 2021.

Olen huomannut, että tietoinen läsnäolo hidastaa ajan kulumisen tunnetta. Aika ei samalla tavalla valu hukkaan tai häviä ympäriltä. Onkohan siis monia tapoja olla kiinni ajassa? Minun todellisuuteni poikkeaa usein edellispäivästä. Se polveilee, menee limit-täin ja hankautuu vasten toistaan. Ajattelen todellisuutta kerroksina, joiden välillä kuljen ja joiden kautta ajattelen. Aika on siinä määrittävä tekijä sen suhteen, miten olen kiinni hetkessä vai olenko ollenkaan. Eletty elämäni on muodostanut kerroksia historiaani. Niiden kerrosten välillä tarkastelen itseäni ja olemassaoloa verraten niitä nykyisyyteen. Voisi siis sanoa, että taiteellinen työskentely on jo ajatustasolla kiinni monessa eri ajan kerroksessa. Ajallisuudessa on oma heijaste todellisuudesta. Heijaste erityisesti, koska mennyt elämä on muuttuvana muistikuvana mielen sopukoissa. On täytynyt kulua aikaa, jotta olen voinut kerrosta elettyä elämäni nykyhetkeen. Silloin minulla on jotain, mistä ammennan. Jonkinlainen tietoisuuden allas, jossa todellisuus kelluu. Erityisesti näitä mielen heijastumia olen viime vuosina etsinyt kuvallisin keinoin.

Kuva 7. Kadotetut paratiisit. Monivalotettu digikuva, 2021.

Mietin läsnäolon tilaa kuvan tekijänä. Valokuvassa olen läsnä kuvan ottajana ja omakuvissa myös samanaikaisesti kuvan ottaja sekä kuvassa olija. Omakuvassa kuvan tekijä on siirtynyt kuvan pinnalta ja takaa kuvan eteen valokuvassa. Valokuvan ottohetki on itsessään lyhyt mutta piinallinen. Se on aiheuttanut minussa levottomuutta, ja

kyvyttömyyttä läsnäoloon. Valokuva, joka alun perin palveli tarveani hidastaa aikaa, viekin sen nyt edestäni kuin varkain. Maailmassa oleminen ei ole enää olemista läsnä olevassa tilassa, vaan hahmottamista kuvaruutujen ja valokuvan pysähtyneen maailman kanssa. Maailma ei itsessään kuitenkaan ole koskaan pysähtynyt, mikä saa minut kyseenalaistamaan valokuvan näennäisen realismin. Totuutta ja todellisuutta voi vääristää lopulta niin paljon, että en tiedä osaanko enää arvioida, millaisessa todellisuudessa olin kuvanottohetkellä.

Kuva 8. Päivä rannalla 2. Monivalotettu digitaalinen valokuva, 2022.

3 AIKAA HIDASTAVA MAALAUUS

Taiteilijalle on näkyvä maailma ikäänkuin ihmeellinen verho, joka aika-ajoin paljastaa hänelle sen taakse kätkeytyn, kaikessa piilevän sisimmän totuuden. Hänellä on jotain yhteistä tuonpuoleisen kanssa, ja hän tuntee hämärästi hiljaisen, hienon äänen, joka hänen on pakko välittää ihmisille. (Speed 1924, 16.)

Jokainen taideteos on kiinni omassa ajassaan ja jokainen kulttuurikausi synnyttää oman taiteensa, jota ei voida toistaa (Kandinsky 1981, 19). Maalaustaide on erityisellä tavalla kiinni ajassa. Aikana ennen kameran keksintöä maalaustaide oli niitä harvoja keinoja ikuistaa ihmiset, tapahtumat ja maisemat kuvalliseen muotoon. Katsoessamme vanhoja maalauksia katsomme suoraan ihmiskunnan historiaan ja sen kehitykseen. Maalaus on aikakone, jota katsoessamme näen edesmenneen taiteilijan siveltimen jäljen ja läsnäolon. Maalari on teoksen pinnalla usein kauan ja kerroksittain.

Maalaustaiteen luonne ja ehkä tarkoituskin on muuttunut vuosisatojen vaihtuessa. Nykymaalauus poikkeaa suurilta osin Rembrandtin ja Leonardo Da Vincin teoksista sekä niiden kontekstista. Maalaustaide on nykyään paljon muutakin kuin aateliston potretteja ja kirkkomaalauksia. Yhteistä niille kuitenkin on ajan pysähtyneisyys ja taiteilijan läsnäolo teoksen pinnalla ja uurteissa. On toki myös validia pohtia, onko maalaus "vain" kuva vai kokemuksellinen katsomisen sekä tekemisen akti. Ajassa, jossa tiedonvaihto ja ärsyketulva tuntuu vain kiihtyvän, olen pohtinut maalauksen paikkaa nykytaiteen kaanonissa. Millaisia erityisiä tekemisen tapoja maalaamiseen liittyy, millaisena koen tekijyyden suhteessa maalaukseen ja missä suhteessa sisäinen katse tulee nähdäksi maalarin jäljen kautta.

3.1 Maalaus astuu kuvioihin

Löytäessäni maalauksen tunsin löytäneeni jonkinlaisen henkisen luovuuden lähteen. Jälkikäteen ajateltuna huumani oli melko yhteneväinen romantiikan ajan taiteilijuudelle sekä tunnustettavissa monen muun alkuhuumasta maalaamisen suhteen. Maalauksen mahdollisuudet tuntuivat loputtoman kiehtoilta ja inspiroivilta. Tuntui siltä, että maalatessa mikä tahansa oli mahdollista ja minua puhutteli jokin syvempi ymmärrys maailmasta. Onnistuneeseen maalaukseen tuntui riittävän tunteellisuus ja mielikuvitus. Inspiraation äärellä vain taivas tuntui olevan rajana.

Tavassani hullaantua maalaamiseen oli kuitenkin paljon sellaista naiiviutta ja riemua, minkä valokuvan kanssa hävitin kauan aikaa sitten. Naiiviudessa ja vimmassa on jotain lapsellisen hyvää. Miten sitä osaisikaan ylläpitää suhdettaan maalaustaiteeseen niin nuorena ja hyväuskoisena. Jotta kuvaa voisi elää yksilöllisesti, se vaatii teoksesta haltioitumista ja kykyä vilpittömään ihailuun. Taideteoksen erittelevä ja arvottava tarkastelu ilman kykyä haltioitumiseen on kuollutta. Teoksen äärelle on kyettävä asettumaan. (Bachelard 2003, 17.) Vilpittömyydessä on portti vastaanottavaisuudelle, ja siksi sen vaaliminen on niin tärkeää. Tällä en viittaa siihen, että taiteesta pitäisi aina haltioitua. Mutta haltioitumisen kykyä voi ylläpitää sekä kehittää läpi elämän.

Kuva 9. Saippuakuplia ja maailmanloppu 100 x 70 cm. Öljyväri MDF:lle, 2021.

Ensimmäisen vuodet maalauksen parissa olivat hyvin tuotteliaita. Kuvia nousi mieleen jatkuvasti, jopa öisin. Maalaaminen oli huumavaa, vailla kriittistä ääntä tai minkäänlaista omakohtaista kokemusta lähihistoriasta. Olin vapaa valokuvan aiheuttamasta ahtaasta rajauksesta ja historian painolastista. Ehkä tärkeimpänä oli puhdas tietämättömyys, joka aiheutti tiedonjonon ja halun kehittyä. Kun sitten kehitystä tuli, mukaan astui myös kriittisyys. Kriittisyyden esiin astuminen aiheutti heti muutoksen suhtautumisessa maalaamiseen. Maalaus alkoi tuntumaan hankalalta, vaikealta ja siltä ettei oikeastaan osaa juuri

mitään. Pienikin annos kriittisyyttä katkaisee ihailun ja tuhoaa kuvittelun alkukantaisuuden (Bachelard 2003, 49).

Alun innostuksen jälkeen taiteilijuuttani on määritelty paljon kysymykset tekemisen tavasta ja läsnäolosta suhteessa teoksiin. Olen pohtinut erityisesti sitä, miten oma näkemisen ja sen kuvaamisen tapa eroavat maalatessa suhteessa valokuvaan. Maalauksen kautta olen pystynyt kuvaamaan yhteyttä tiedostamattomaan ja piilotajuntaan. Sen kautta olen vapautunut kuvantekijänä yhden nähdyn todellisuuden rajauksesta. Maalaus on avannut portit muihin maailmoin, aikoihin ja todellisuuksiin. Maailma, jonka olin rakentanut itselleni valokuvan kautta, saikin maalatessa rinnakkaistodellisuuksia. En koe niitä toisistaan poissulkevinä, vaan toisiaan täydentävinä kertomisen ja näkemisen tapoina.

3.2 Näkemisen taito

Miettiessäni maalauksen ja valokuvan työskentelyprosessin eroavaisuuksia ensimmäisenä ajattelen katsomisen tapaa. Maalari ajattelee maalaamalla. Silmien kautta aukeava maailma näyttäytyy maalarille valöörien rytminä, väripintoina ja maalin kautta luotuna syvyytenä. Silmät ovat maailman prosessoreita. Kiinnostavaa maalatessa on se, miten silmien kautta aistittu todellisuus toistuu maalatessa. Se luo maalaustaiteesta mielestäni niin mielenkiintoista ja aina uudelleen itseään luovaa. Todellisuuden kuvastin on kiinni taiteilijan näkötavasta ja sen toistamisesta. Toki valokuvaajakin katsoessaan tilaa ympärillään hahmottaa tilaa kuvallisesti. Erityisesti värien, perspektiivin ja kuva-alan rytmin kautta. Mutta maalarin toistaessa näkyvää, hän syventyy maailman väreihin, muotoihin ja syvyyksiin. Näkyvä tulee silmien kautta keholliseksi ja muuttuu todelliseksi maalauksen pinnalla. Maailman värit sekoittuvat paletilla ja varjojen etsiminen tapahtuu silmän ja kehon yhteistyössä. (Merleau-Ponty 1964, 20–33.)

Maalauksen hitaan tekemisen kautta olen kokenut maalarin katseen omakseni. Maalaus joustaa enemmän, antaa tilaa jatkaa ja etsiä tekoprosessin keskellä. Ehkä se kuvastaa omaa ajatteluni hitautta, ja että maalaus on minulle ominaisempi näkemisen muoto. Olen löytänyt maalaamisen kautta maailman, jota olen etsinyt tuloksetta valokuvan avulla. Ehkä kyseessä on jotain perimmäistä ihastusta pelkästään siitä, että aistii itsensä ja on läsnä maailmassa. Näkeminen on keino olla pois itsestä, olla sisältäpäin mukana olevan maailman avautumisessa. Henki ei voi yksin maalata, vaan maalaus tulee konkretiaksi kehon kautta. (Merleau-Ponty 1964, 20–33.)

Koen omassa työskentelyssäni maalaustaiteen ylittävän monet säännöt ja kerronnan tavat verrattuna valokuvaan. Valokuvatessa kamera etäännyttää minut tietoisesta luomisesta tilasta. Lähelle maalaamisen tekemistä olen päässyt pimiössä, jossa olen voinut pitää konkreettista kuvaa käsissäni. Pimeässä, jossa olen nähnyt valokuvan hahmottuvan kehitteen alla ja hiljalleen varjojen muodostuvan paperille. Valokuvaa ei konservatiivisesti ajatellen kuitenkaan voi jatkaa maalauksen tavoin. Tässä ajatuksessa poissuljen tietoisesti valokuvan jatkamisen keinot esimerkiksi kuvanmuokkauksella tai muulla fyysisen liittämisen tavalla. Oma kuvaamisen tapani on ollut hyväksyä kuva, joka on kuvaustilanteesta tullut. Näkymä toistuu valokuvassa pääosin juuri sellaisena kuin se kuvaushetkellä on ollut.

3.3 Sisäinen katse osana näkyvää maailmaa

Maalattaessa kädenjälkeni jää maalikerrosten väliin ja kerrokset rakentavat kuvaa hiljalleen. Maalaaminen hidastaa aikaa pakolla. Taiteen mediasta riippumatta taiteilija on aina kytköksissä kunkin median traditioon ja historiaan. Maalaustaiteen pitkä historia ja kulku osana ihmisen kehitystä kytkee maalarin automaattisesti osaksi jo kauan jatkunutta kaanonin. Valokuvan aiheuttama hetkessä elämisen levottomuus muuttui minulle maalaustaiteen kautta osaksi historiaa ja kuvan maailmaa. Ehkä valheellinenkin elämän jatkuvuuden tunne tuntuu todemmalta maalaustaiteesta. Toisaalta kyllähän elämä jatkuu sen eri muodoissa monella tasolla ja monessa ajassa. On kerroksia ja limittäin kulkevia rinnakkaistodellisuuksia.

Olen kirjoittanut maalarin katseesta ja maalaamisen aktista osana näkyvän maailman ilmentymistä. Näkyvän maailman ilmentymisellä kuitenkin viitataan myös muuhunkin kuin realismiin. Ismistä riippumatta maalauksen teossa on aina kyse nähdystä: ei aina suoraan konkreettisesta nähdyn kopioimisesta, vaan myös esimerkiksi abstraktin maailman toistamisesta. Abstraktissa maalauksessakin on kyse rytmistä, väreistä ja muodoista. Nekin on joskus nähty ja maalari on kasannut ne kankaalle. Jopa kaikista villeimmät mielikuvituksen tuotteet ovat seurausta nähdystä. Olemme nähneet väreitä, objekteja, liikkeen ja rytmin. Näkö lävistää monta todellisuuden ilmentymää ja nähty voi muuttaa muotoaan kankaalle sekä muistikuvissa. Unissa nähty, kuviteltu ja muisteltu nähty on rakentunut näkyvän maailman osista. Valo tuottaa väriä ja paletilla maali sekoittuu maalarin etsiessä oikeita sävyjä maalauksen maailmalleen.

Parhaimmillaan maalausprosessissa tuntuu, että työ luo itseään. Voimakas affektiivisuus, eli tunnevaltaisuus, kuuluu prosessiin ja on osa sen nautinnollisuutta. Tekoprosessissa myös merkityksettömyyden tunteet ovat osa tunneskaalaa. (Pitkänen-Walter 2006, 17.) Ehkä juuri tuo maalausprosessin kehollisuus ja pidempi työskentelyaika tekee minulle suurimman eron valokuvaan verrattuna. Työskentelyprosessin tekevät nautinnolliseksi monet asiat, erityisesti maalaamisen koskettava elementti, värien liikkuvuus paletilla ja niiden muuttuminen sekoittuessa. Maalausnesteiden aiheuttama kiilto, juoksevuus tai mattapinta herättävät aistit osaksi tekoprosessia. Ehkä tärkeimpänä kaikesta maalausprosessi saa minut tuntemaan itseni elinvoimaiseksi ja elossa olevaksi. Pitkänen-Walter (2006, 21) toteaaakin, että "kaiken kuvan tekemisen voi tulkita olemassaolon kokemuksen kuvaukseksi – ja samalla tuon todellisuuden luomiseksi".

Kuva 10. Kuva koulun työskentelypisteeltä, 2021.

4 AIKA PÄÄLLEKKÄISENÄ ILMIONÄ

Tässä luvussa avaan käsitystäni elämän kerroksellisuudesta ja ajan määrittämisen hankaluudesta. Elämä ja ihmisen aika käsitetään länsimaissa tyypillisesti lineaarisena viivana, jolla on alku sekä loppu. Ajan kokemus ja sen kulku muuttuu elämän eri vaiheissa. Olemme osa sukupolvien ketjua, jossa elämä monistuu ja muotoutuu uudeksi. Elämme elämää samassa tilassa, samoilla kaduilla sekä taloissa kuin ihmiset kauan ennen meitä. Mutta onko todella niin, että aika on pyyhkäissyt kaiken alleen ja menee eteenpäin jyrävänä luotijunana?

Väitteeni ajan kerroksellisuudesta on toki sekä filosofinen että teoreettinen ja sitä on vaikea osoittaa mitenkään absoluuttisen todeksi. Olen kuitenkin pyrkinyt tutkimaan sen mahdollisuutta taiteellisen työskentelyni kautta. Taideteoksella on alkunsa, mutta en usko, että sillä on koskaan loppua. Teos elää omaa elämäänsä monistuen tekijänsä ja katsojiansa mielissä, kehoissa ja elämässä. Joitain teoksia kantaa mukanaan koko elämän ja niiden jättämät muistijäljet toistuvat teoksissani. Teokset elävät ajassa ja herättävät menneisyyttä henkiin nykyhetkessä. Siten ajattelen, ettei taide voi kuolla. Tähän maailmaan mahtuu paljon kerrottua totuutta, mutta on myös salaisuuksia ja mysteereitä, joita haluan varjella. Koen kaipausta salaperäiseen, mystiseen tuonpuoleiseen. Maailmassa, jonka on vallannut merkityksettömyyden materialistinen usko, on vaikea tarkastella maailmaa mitenkään toisin. Persoonan tuolla puolen on tietoisuus, jolla tämä maailma todellisuuksineen tehdään. (Yrjänä 2021.)

4.1 Rajaamisen rajallisuus

On olemassa kahdenlaisia näkymiä. On tässä hetkessä tapahtuva visuaalinen todellisuus, jonka kuvallisuus aukeaa silmät avatessamme. Sekä on niitä jäljennettyjä kuvia, jotka ovat liikkumattomina edessämme toistaen maailman siten kuin joku sen on nähnyt ja kokenut. Rajaamme kuvia omaan todellisuuteemme perustuen ja siitä käsin hahmotamme meitä ympäröivää maailmaa. Meitä ympäröivä todellisuus kattaa sisälleen niin ulkoisen nähdyn maailman, että sisältä avautuvan avaruudellisen kokemus- ja kuvittelu- maailman. Parhaimmillaan kuvataide on kurkistus tekijän sisäisen maailman katseenseen. Mieleen, josta tämä maailma heijastuu. Rajaaminen kertoo yllättävän paljon sisäisen katseen tavasta nähdä ja muistaa: mihin kuvan tekijä kiinnittää huomion, mitä hän

muistaa sekä myös mitä jättää rajauksen ulkopuolelle. Rajausta tarkastelee tekijän lisäksi myös katsoja: mitä katsoja näkee teoksessa ja mitä sen ulkopuolella? Eläkö se reunojensa yli vai pysyykö se ruudussaan? Kuva voi elää rajattunakin rajattomana.

Olen ajatellut rajaamisen tarvetta ja mielekkyyttä. Elämä on monitasoista ja maailmankaikkeus valtava. On sisäinen pakko yrittää rajata tätä kaikkeutta johonkin ja jotenkin hahmottaakseen missä itse on. Rajaamalla omaa todellisuutta oma minuus saa mittasuhteet suhteessa ympäristöön. Valokuvan rajallisuus tekee siitä väistämättä tulkinnan, vaikka tulkinta ei olisikaan kovin tietoista (Luukkonen 2017, 113). Visuaalinen rajaaminen on myös hyvin konkreettinen keino sulkea pois haluttu. Kun ympärillä oleva maailma on niin monimutkainen, rytmiton ja riitelevä, tuntuu helpottavalta tehdä kuvia, joissa aika ei ole olemassa niin absoluuttisena ja todellisuus vain materialistisena massana.

4.2 Ajallisuuden kerroksellisuus

Aika on niin mutkikas, ettei sitä ymmärrä täysin tutkijatkaan. Ajan kulun käsite on riippuvainen ihmisen kokemuksista ja olemisesta ajassa. Suppea suhteellisuusteoria on kuitenkin todistanut, että myös aika vääristyy avaruudessa ja sen kuluminen on suhteellista. Maailma koostuu lukemattomista nykyhetkistä ja aikatodellisuuksista. Ne kaikki lukemattomat nykyhetket ovat olemassa samanaikaisesti. (Forssell 2022.) Elämä siis tapahtuu monella tasolla samanaikaisesti, tasoilla, jotka luovat todellisuutta olemassaolollaan.

Kun ajattelen asiaa kuvataiteen näkökulmasta, niin käsitykseni kuvataiteen kyvystä kuvata sekä konkreettisesti että filosofisesti elämän kerroksellisuutta vahvistuu. Ajatus todellisuudesta, joka ei ole niin absoluuttinen ja mekaaninen, on lohdullinen. Maailmankaikkeudessa ja meissä on paljon sellaista, jota me emme vielä tiedä. Jollain tasolla myös toivon, että maailmankaikkeuden salaisuudet jäävät myös osin mysteereiksi. Mysteerien voima on siinä, että se auttaa meitä kuvittelemaan ja uskomaan. En usko vain pelkkien totuuksien lausumisen tärkeyteen. Meissä ja maailmassa on paljon kysyttävää sekä tutkittavaa. Ja uskon niiden tutkimisen tärkeyteen, vaikkei absoluuttisen totuudellisia vastauksia aina saisikaan.

Itselleni mielikuvitus ja sen tuoma kuvittelun joustavuus on tärkeimpiä työkaluja kuvataiteilijana. Ajatukseni elämän kerroksellisuudesta ja ajan ilmenemisestä eri tavoin on keskeisenä motivaationani tehdä taidetta. Taide on itselleni tutkimisen väline.

Eletty elämäni, siis mennyt aika, elää minussa kerroksittain. Se elää ristiin tämän hetken kanssa. Visuaalinen maailmani sekoittuu tämän hetken nähdyn sekä menneiden muotojen, värien ja kuvien kanssa. Kaikki se on mieleeni ja muistiini tallentuneena. Muistini osaset ovat rakentuneet yhdessä ajan kanssa. Jo pelkkä kuvallinen maailma mielessäni on siis kiinni ajan kerroksissa ja kuvataiteilijana mennyt aika toistuu nykyhetkessä jatkuvasti kuvia tehdessä.

4.3 Notre Damen tuho

Huhtikuussa 2019 katsoin televisiosta Notre Damen paloa Pariisissa. Seurasin kuinka tulen lieskat syövyttivät Notre Damen rakenteita purkaen sitä kerros kerrokselta. Katsoin illassa hehkuvaa Pariisia, joka näytti lieskojen vierellä olevan niin paikallaan. Kaupunki, jossa aika on rakentanut nykyisyyden ja talot, jotka tuhannet ihmiset ovat rakentaneet. Erityisesti vanhoissa kaupungeissa pohdin usein sitä, miten katunäkymät pysyvät miltei muuttumattomina vuosisadasta toiseen. Kaduilla ja rakennuksissa elämä on virrannut satojen vuosien ajan. Elämää siellä seuranneena, en voi olla ajattelematta, että koko kaupunki on eri ajan kerrostumien multitodellisuus.

Mennyttä elämää ei ehkä mikään osoita yhtä konkreettisesti kuin hautausmaat. Pariisin vanhalla hautausmaalla Père-Lachaisella menneet elämät ovat edelleen läsnä nykyhetkessä. Miten paljon tilaa nykyisyydessä kuolema, siis mennyt, ottaakaan. Missä ne kaikki haudatut sielut ovat, vai ovatko ne ollenkaan? Kuolleita surressamme murehdimme vainajan jättäneen meidän maailmamme. Mutta tosiasiaa ne, jotka jäävät, voivat olla vainajan kanssa maailmassa heidän lähdettyänsä (Heidegger 1998, 51). Tietoisuuteni siitä, että kuolema on koko ajan mahdollinen, on ajanut minut ajallisuuden ja todellisuuden tutkimisen pariin. Sellainen tuho, joka näyttää syövän Notre Damen alleen onkin ehkä lopullista vain tässä hetkessä. Paikat ja henget elävät meissä, vaikka olisivatkin hävinneet näköpiiristämme jo kauan aikaa sitten.

Valokuva toimii nykyhetkessä tuhotun maailman todistajana. Valokuvissa nähty Pariisi on kerennyt muuttumaan monesti riippuen kuvan iästä. Ennen videoita sekä valokuvia kuvallisina menneen maailman muistutuksina toimivat lähinnä piirroksiset sekä maalaukset. Valokuvan tavoin maalauksetkin ovat tekijänsä rajauksia nähdystä. Kuitenkin maalaustaiteen historian huomioon ottaen on muistettava, että maalausten tekoon vaikuttivat usein tilaajat ja niiden määrittelemä sisältö. Valokuva on siinä mielessä vapauttanut maailman kuvaamista lähes jokaisen käsiin.

Näkyvä maailma tapahtuu kuvallisessa rajatussa virrassa, sekä päivittäin eletyssä elämässä. On mielenkiintoista, miten rajatut kuvat vaikuttavat käsitykseemme nähdystä sekä muistikuviiimme paikoista. Kuolema vie ihmiset pois luotamme, mutta kuvan avulla voimme silti katsoa mennyttä silmiin. Vain katseen suunta on kuvassa erilainen – kukaan ei katso katsojaa takaisin.

5 YHDISTYMINEN

Nyt kun aikaa on mennyt, ajattelen hakeneeni tiedostamattomasti valokuvissani jotain sellaista, mitä kameran avulla oli vaikea tavoittaa. Löytäessäni kaipaamani muotokielen viimein maalauksen kautta, koin suurta täyttymystä. Valokuvatessani olen hakenut piktorialistista utuisuutta käyttäen suuria aukkoja, jotka jättävät syvyysterävyyden hyvin ohueksi tehden kuvat etu ja taka-alasta sumeaa. Olen yrittänyt häivyttää kuvan realistisuutta ja valokuvan yksityiskohtaisuutta. Vaikka olinkin kiinnostunut todellisuuden olemuksesta ympärilläni, yritin muokata sitä kameran avulla sopimaan sisäiseen todellisuuteeni.

Koen maalauksen antavan enemmän liikkumatilaa sisäisen maailman kuvaamiseen, mutta samalla tunnen tarvetta myös valokuvata. Ehkä tässä piilee jokin dualistinen suhtautuminen näihin eri tekniikoihin. Maailmassa on olemassa sekä henkeä että materiaa. Kärjistettynä voisin tiivistää maalauksen edustavan minulle henkeä, ja valokuvan materiaa. Kumpikin on yhtä totta ja olemassa saman aikaisesti.

Mutta mitä tapahtuu, kun nämä tekniikat yhdistyvät, menevät sekaisin ja luovat aikaa itsessään. Valokuva alkaa näyttäytymään minulle uudella tavalla ja se alkaa elämään ajassa sekä tilassa. Maalauksen materialistisuus tuo uutta tarttumapintaa kuviini. Olen viime aikoina pohtinut tilallisuutta uudella tavalla, miten taiteeni sisäinen maailma tulee osaksi tilaa ja näkyväksi myös muille. Mietin valokuvan esittämistä osana maisemaa sekä teosten elämistä osana tilaa. Millaisella pinnalla katsoja voisi tulla näkyväksi teoksessa ja sekoittua teosten maailmaan.

Valokuvan ja maalaamisen yhdistävissä teoksissa viitataan myös valokuvan historiaan. Peilipinnoille kiinnitetyt valokuvat muistuttavat 1800-luvun lopun hopeavalokuvia. Pak-suille plekseille tehdyt teokset, joista valo kuultaa läpi viittaa 1900-luvun diafilmeihin ja tapaan katsoa niitä. Entisaikojen maalaamalla väritetyt valokuvat taas elävät uudessa ajassa, kun nykyvalokuva sekoittuu sen päälle maalatun öljyvärin kanssa.

5.1 Uusista rutiineista julkiseksi teokseksi

Etsiessäni uusia tapoja suhtautua valokuvaan löysin uudestaan monivalotetun digitaalisen valokuvan. Olen kiinnostunut kuvaamisesta tavalla, jossa kuva tehdään mahdollisimman loppuun asti kuvanottohetkellä. Hankin pienen järjestelmäkameran, jossa tämä tekniikka oli mahdollista. Kameran pieni koko mahdollisti myös sen, että sitä oli helppo kuljettaa mukana. Aloitin kevättalvella 2021 projektin, jossa haastoin itseäni kuvaamaan joka päivä. Monivalotettu digitaalinen valokuva jättää tilaa sattumanvaraisuudelle ja sille, ettei kuvaa voi täysin hallita. Tämä kiinnosti minua erityisesti siksi, että koin juuttuneeni täydellisesti hallittuun valokuvaan. Kun jonkun tekniikan osaa hyvin, se vapauttaa tekemisen tasolle, jossa tekninen toteutus tukee luovaa prosessia. Kuitenkin liiallinen tekniisyys tekee kuvasta herkästi tylsän ja johtaa maneereihin. On vaikea uudistua, jos jumiuuu tietyllä tavalla tekemiseen.

Kevättalvella 2021 kävelin päivittäin Turun Ylioppilaskylästä Taideakatemiaalle. Arjessani oli uusi rutiini aamuisin ja pyrin katsomaan ympärilleni uudella tavalla. Reitti ei ollut ennestään minulle tuttu, vaan uudet kadunkulmat ja auringon siivilöityminen metsikön läpi oli erilaista vieraassa paikassa. Minua kiinnosti erityisesti se, miten matkaa hahmotin sekä miten sen muistin. Selkeimmin mieleeni jäivät pakkasaamut, oranssina hehkuvan aamuauringon säteet ja lehdettömien puiden kaartuminen ylleni. Kävelin myös päivittäin uuden Turun ammattikorkeakoulun kampuksen EduCityn ohitse. En olisi silloin uskonut, että lähitöllä kuvaamani valokuvat löytäisivät paikkansa rakennukseen. (Lemmenhelmi 2022, 50.)

Kuva 11. Educity julkinen teos Läpikuultavat maisemat. Monivalotettu digivalokuva, teippi-installaatio 2/2022–6/2023.

EduCityssä ensimmäisenä huomioni herätti valtavat ikkunat ja lasimateriaali. On mielenkiintoista, mitä ikkunoista avautuu ja miten maisema elää arjen mukana. Erityisesti ikkunoista avautuva moottoritien loppu, ja Kupittaaan alueen tehokas rakentaminen jäivät mieleeni. Olin kamerani kanssa kiinnittänyt huomiota aiemmin täysin eri asioihin. Tämän ajatusprosessin kautta sain idean ikkunoihin liitettävästä maisemasta, joka sekoittuu oikeaan maisemaan. Kevään 2021 julkisen taiteen kurssilla ideani jalostui projektisuunnitelmaan ja ilokseni sain jatkaa teoskokonaisuutta valmiiksi julkiseksi teokseksi asti. (Lemmenhelmi 2022, 50.)

Kuva 12. Monivalotettu digitaalinen valokuva, osa teoskokonaisuudesta *Läpikuultavat maisemat*, 2021.

Tästä koulumatkaani dokumentoivasta pienestä kuvausprojektista kasvoikin itselleni monella tasolla merkityksellinen käännekohta valokuvan parissa. Oli tietysti hienoa päästä toteuttamaan julkinen teos. Ehkä vielä tärkeämpänä kuitenkin koin sen, että olin löytänyt uuden tavan katsoa maailmaa valokuvan kautta. *Läpikuultavat maisemat* -teoskokonaisuudessa tilallisuus oli astunut mukaan valokuvalliseen maailmaani uudella tavalla. Aika valokuvissa eli edessäni ja valokuvan kerroksellisuus toteutui konkreettisesti valokuvan sekoittuessa elävään maailmaan. Samalla katsontakerralla pystyin tutkimaan sekä ikuis-tettua kuvallisuutta että maailmaa, joka aukenee edessäni aina silmät avatessani. Lisäksi löysin uuden tekniikan valokuvan printtaamiselle. Läpikuultava materiaali johdatti kokeiluihin, joissa kiinnitin valokuvia eri pinnoille.

5.2 Läpikuultavat valokuvat ja maalaus

Julkisen teoksen valmistuttua kevättalvella 2022 aloin pohtia, miten voisin yhdistää valokuviani sekä maalauksiani. Hiostamo I yhteisnäyttelyssä Köysiratagalleriassa kokeilin ensimmäisen kerran installoida maalausten rinnalle valokuvia. Kokeilu oli mielenkiintoinen, mutta koin sen tarvitsevan lisäkehittelyä. Tunnistan paljon yhtäläisyyksiä kuvallisessa kerronnassani riippumatta tekotavasta. Valokuvan ja öljyvärimaalauksen rinnakkain esittäminen yhtenä kokonaisuutena oli ristiriitainen, hyvällä tavalla. Kaipasin kuitenkin mahdollisuutta tuoda tekniikat vielä lähemmäs toisiaan. Tämä johti uusiin kokeiluihin läpikuultavien materiaalien käytöstä.

Kuva 13. Valokuvan ja maalauksen yhdistämistä. Ensimmäinen kokeilu 5/2022.

Ensimmäisen kokeiluni tein vesiväreillä ja valokuvakalvoilla puiselle kovalevyllä. Mietin maalauksen asemaa valokuvan rinnalla. Miten tekniikat olisivat toisiaan täydentäviä ja uutta luovia. Ensimmäisissä versioissa pidin siitä, että maalausjälki kuvan taustalla toimi takavalona valokuvalle. Erityisesti vesivärin hempeys toimi valkoiseksi pohjustetulla levyllä. Puisen kovalevyn käyttö kuitenkin aiheutti sen, että maalaus oli tehtävä ennen

valokuvan levyille asettamista. Pyrkimyksenäni kuitenkin oli, että voisin työstää teosta yhtäaikaisesti siten että valokuva on jo kiinni maalauksessa. Lisäksi halusin tuoda ilmi läpinäkyvyyttä ja siten myös teosten kerroksellisuutta. Kerroksellisuus sitoo teosta aikaan ja halusin eri tekotapojen myös näkyvän lopputuloksessa selkeämmin.

Kerroksellisuuden pohtimisen kautta löysin läpinäkyvän pleksilasin. Pleksilasissa on sama ajatus kuin ikkunassa ja siihen asetettavassa valokuvassa. Teoksen läpi voi katsoa ja siitä näkee käytetyt materiaalit paremmin. Kirkas pleksilasi mahdollistaa teoksen työstämisen sen molemmilta puolilta valokuvan ollessa jo kiinnitettynä. Kuva-alassa voi olla läpikuultavia kohtia ja alueita, joissa näkyy vain valokuvaa, tai valokuvan sekä maalauksen yhdistymistä.

Kuva 14. Prosessikuva 1 opinnäytetyön taiteellisesta osuudesta, 1/2023.

Ajallisuus on läsnä työskennellessäni monella eri tavalla. Toki oman historiani, oppimani ja tekemiseni kautta. Lisäksi maalatessani öljyväreillä olen osa maalauksen historiallista jatkumoa. On kiinnostavaa miten niinkin vanha tekniikka kuin öljvärimaalaus uudistuu nykyajassa ja sulautuu osaksi nykytaiteen eri kerronnan keinoja. Koen mielenkiintoisena yhdistää öljvärimaalaukseen digitaalista valokuvaa, joka on niin kiinni nykyajassa ja tekniikan kehityksessä. Ajallisuus on siis läsnä ja tulee ilmi niin konkreettisesti teoksen materiaalissa, että vertauskuvallisesti itse kuva-aiheessa. Tekijänä olen läsnä teoksen monessa eri kerroksessa niin valokuvan ottohetkessä kameran edessä tai takana, ja jälkeenä maalauksen pinnalla. Todistan edessäni aikaa, joka on mennyttä mutta myös läsnä.

Kuva 15. Prosessikuva 2 taiteellisesta opinnäytetyöstä, 1/2023.

Kuva 16. Prosessikuva 3 taiteellisesta opinnäytetyöstä, 1/2023.

5.3 Peilipinta ajan kerrostumana

Tehdessäni taiteellista opinnäytetyötä kiinnostuin peilipinnasta ja sen käyttämisestä osana kerroksellisten teosten tekemistä. Peiliin liittyy symboliikkaa ja yhtäläisyyksiä valokuvan kanssa. Peili ja valokuva toimivat nähdyn todellisuuden kuvastajana. Valokuva mahdollistaa kuvan pysäyttämisen, kun taas peili elää ajassa ja liikkeissä. Taiteen voi mieltää ihmisen ja ihmiskunnan ajan peilinä, jonka kohotamme eteemme vahvistaaksemme olemassaoloamme ja ymmärrystämme maailmasta. Peili liikkuu ajassa ja heijastaa itsestään maailman sellaisena kuin sen silmiemme kautta näemme. Valokuva vääristää aikaa, nähtyä todellisuutta ja luo olemassaolollaan kerroksia nykyhetkeen.

Läpikuultavan valokuvan kiinnittäminen peilipinnalle tekee pysähtyneestä tulostetusta valokuvasta ajassa liikkuvan. Teosta ympäröivä tila sekä katsoja heijastuu kuvan pinnasta takaisin kohti katsojaa. Kuvan tekijänä en ole enää ainoa, joka katsoo kuvasta konkreettisesti myös itseään, vaan myös katsoja siirtyy osaksi teosta. Peilivalokuvaan maalaaminen tuo uuden kerroksen teokseen. Maalaus siirtyy osaksi heijastavaa pintaa ja elää tilassa. Valokuvien maailmasta innoituksensa saaneet värit ja muodot ovat siirtyneet kuvan etualalle maalauksena. Monissa valokuvissa olen itse kuvassa, joten ajallisuus tulee ilmi myös katsoessani itseäni sekä kuvassa että kuvan pinnalla.

Kuva 17. Prosessikuva peiliteoksesta, 2/2023.

Kuva 18. Valmiit teokset Nytt-näyttelyssä. Installaatio Aika ympärilläni, 3/2023.

Teoksissa pyrin kurottamaan yli sen kuilun, joka erottaa eri näkemiseni tavat. Maalarina olen naivistinen ja pidän kiehtovana yhdistää nykyvalokuvaa naivistiseen maalausjälkeen. On myös kiinnostavaa yhdistää naivistista maalausjälkeä hyvin pitkälle pureskeltuun valokuvan teoreettiseen viitekehykseen. Taiteellisen opinnäytetyöni valokuvien kuva-aiheet ovat luonnosta. Olen kuvannut muuttuvaa luontoa ja itseäni osana sitä. Vuosienkin jälkeen pidän yhtä ihmeellisenä virtaavan veden kirkkautta, pilvimassoja sekä kesäisin edessäni kasvavaa kukkamerta. Ehkä näiden tekniikoiden yhdistämisellä tavoitan jotain siitä lapsellisesta riemusta tekemiseen, minkä luulin kadottaneeni kauan aikaa sitten.

6 KOHTI UUTTA

Tällä hetkellä kuljen kohti valokuvan ja maalauksen yhteisiä pintoja. En halua jäädä kiinni yhteen mediaan, vaan ajattelen että mediani voi vaihdella ja muotoutua. Itselleni tärkeää taiteellisessa työskentelyssä on se, että sisäinen maailmani resonoi työskentelemäni median kanssa. On ollut tärkeää pohtia valokuvan ja maalauksen maailmoita sekä niiden suhdetta työskentelyssäni. Välillä on hyvä pysähtyä ja tarkastella omaa tekemistään pidemmällä aikavälillä. Yleensä tällainen pysähtyminen on pakollistakin, kun oma työskentely kriisiytyy tai lukkiutuu. Taiteellinen työskentely on paljon ajattelua, itsereflektointia ja uudistumista. Kun aikaa kuluu, on hedelmällistä koota yhteen työskentelyä ja tarkastella sen uudistumista sekä omaa kasvua tekijänä. Nämä prosessit ovat verrattain hitaita, ja varsinkin niiden kriisiytyessä on vaikea muistaa, että tunteet ovat ohimeneviä. Kutsuisin niitä ainakin omalla kohdallani taiteellisen työn aallonpohjiksi. Kliseistä kyllä, usein kriisit ja aallonpohjat avaavat uusia teitä tekemiselle.

Taiteellinen työskentely kulkee ajan sykleissä. On aikoja, jolloin konkreettinen tekeminen ja teosten työstäminen on pääosassa. Sitten tulee ajankohtia, jolloin on hyvä pysähtyä ajattelulle ja teosten äärelle. On opeteltava, missä suhteessa syklejä menee ja miten niitä osaisi kuunnella parhaimmalla mahdollisella tavalla. Väkisin puskeminen ja tekeminen ei ole hedelmällistä. Joskin jonkinlainen rutiininomainen tekeminen on varmaan hyödyksi ammattitaiteilijalle. Inspiraation odottelu ei sinänsä tuo inspiraatiota luokseen, mutta on annettava aikaa myös ajatusten muodostumiselle.

Ennen kaikkea olen kysynyt itseltäni syitä taiteen tekemiselle ja sen pakonomaiselle ajattelulle. Kuulen itseni kysyvän, mitä merkitystä näillä taiteilijan sisäisillä prosesseilla lopulta on, ja minkä arvon taide tähän aikaan oikeastaan tuo. Taiteellinen työ on yksinäistä ja paljolti omien ajatusten kanssa olemista. Tarvitsemme yhteyttä muihin ja vuorovaikutusta ulkomaailman kanssa. Olemme olemassa aina suhteessa muuhun maailmaan. Taiteen vaikuttavuutta ja merkityksellisyyttä on vaikea mitata. Monesti mittaukset kutistuvat markkinatalouden ehtoihin tai melko kevyisiin tunne-elämän kuvailuihin. Näen taiteen kuitenkin elintärkeänä kielenä, joka mahdollistaa ajattelun läpi ajan sekä monimutkaisten, abstraktien asioiden käsittelyn. Maailma kun koostuu muustakin kuin materiasta ja mitatusta totuudesta. Tarvitsemme kieltä, joka herättää meitä myös ajattelemaan toisin.

Ajattelen menneen ajan vaikuttavan minuun suoraan ja välillisesti monella tavalla. Historiallisesti ihmisillä ei ole ollut aina paljoakaan vaihtoehtoja. Monesti elämä on ollut selviytymistä ja tilanteisiin mukautumista. Jos minulla on mahdollisuus valita, vaalin suhdetani kuvataiteeseen ja taiteilijan polun kulkemista. Aika elää minussa ja minä elän kiinni ajassa. Vaikka en voi pysäyttää ajan eteenpäin vyöryvää voimaa, voin ainakin tutkia sen ilmenemistasoja ja vaalia kuvittelun sekä ideoinnin tärkeyttä nykyajassa. Jonain päivänä minä olen se, joka on läsnä täällä enää kuvan kautta. Eläminen on muutakin kuin vain olemassaoloa.

LÄHTEET

Bachelard, G. 2003. Tilan poetiikka. Suom. Roinila, T. Helsinki: Nemo.

Barthes, R. 1985. Valoisa huone. Suom. Lintunen, M.; Sironen, E. & Lehto, L. Helsinki: Kansankulttuuri Oy.

Forsell, P. 2022. Onko aikaa olemassa? Helsingin Sanomat. Viitattu 19.10.2022.

[https://www.hs.fi/tiede/art-](https://www.hs.fi/tiede/art-2000008926521.html?share=6367777957ec34a21d0059b8e449c39b&fbclid=IwAR2aZS34QJPLnMTiruDWjx1s1th3pWq6yfyjSYJcaagifjBRrV-wJcMPUqfg)

[2000008926521.html?share=6367777957ec34a21d0059b8e449c39b&fbclid=IwAR2aZS34QJPLnMTiruDWjx1s1th3pWq6yfyjSYJcaagifjBRrV-wJcMPUqfg](https://www.hs.fi/tiede/art-2000008926521.html?share=6367777957ec34a21d0059b8e449c39b&fbclid=IwAR2aZS34QJPLnMTiruDWjx1s1th3pWq6yfyjSYJcaagifjBRrV-wJcMPUqfg).

Kandinsky, W. 1981. Taiteen henkisestä sisällöstä. Suom. Kumela, M. Helsinki: Suomen Taiteilijaseura ry.

Lemmenhelmi, E. 2022. Taidetta kampuksella. Julkisen taiteen käytännöt, pedagogiikka ja uudet avaukset. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.3.2023.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/755943/isbn9789522168184.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Luukkonen, I. 2017. Valokuvan ajallisuus. Maiseman kerrostumista ajan kokemukseen. Helsinki: Aalto ARTS Books. Viitattu 10.11.2022. <https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/28101/isbn9789526075556.pdf?sequence>

Merleau-Ponty, M. 1993. Silmä ja mieli. Suom. Pasanen, K. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Taide.

Pitkänen-Walter, T. 2006. Liian haurasta kuvaksi. Helsinki: Like.

Rée, J. 2000. Heidegger: Historia ja totuus olemisessa ja ajassa. Suom. Sivenius, H. Helsinki: Otava.

Speed, H. 1924. Piirustus taitona ja tieteenä. Suom. Finne, H. Porvoo: Wsoy.

Södergran, E. 1994. Hiljainen puutarha. Suom. Kailas, U. 2. painos. Hämeenlinna: Karisto.

Yrjänä, A. W. 2022. Mieli on laite, jolla maailma tehdään. Yle Puhe Kutsuvieras. Viitattu 3.10. 2022. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-50699855>.